

- **DERS KONU BAŞLIKLARI:**
- **TÜRK İNKILÂBÎ'NİN ÖZELLİKLERİ ve TEMEL İLKELERİ:**
- Cumhuriyetçilik
- Milliyetçilik

• Ders Kaynakları

- **İnkılap Dersleri**, (2018) Ed. Süleyman İnan, Cengiz Akseki, Kafka Kitap Kafe Yayınları, Denizli.
- Mustafa Kemal Atatürk, **Nutuk 1919-1927**, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 1999.
- **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, 1-3**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006
- **Atatürk'ün Tamim Telgraf ve Beyannameleri IV**, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara, 2006.
- **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, C.3, Modernleşme ve Batıcılık**, 4. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2007.
- **Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce, C.2, Kemalizm**, 6. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2009.
- Afet İnan, **Mustafa Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım**, Yenigün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık A.Ş. Aralık 1999.

- Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2000.
- Şerif Mardin, **Jön Türklerin Siyasi Fikirleri 1898-1908**, 9. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.
- Şerif Mardin, **Türk Modernleşmesi, Makaleler 4**, 20. Baskı, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.
- Niyazi Berkes, **Türkiye'de Çağdaşlaşma**, 6. Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2004.
- Paul Gentizon, **Mustafa Kemal ve Uyanan Doğu**, 4. Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara, 2001
- Özer Ozankaya, «Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Temel Olan Cumhuriyet ya da Demokrasi» **Cumhuriyet ve Demokrasi**, Yayına Hazırlayan Özer Ozankaya, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002.
- Şerafettin Turan, «Türkiye'de Cumhuriyet ve Demokrasi Kültürü» «Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Temel Olan Cumhuriyet ya da Demokrasi» **Cumhuriyet ve Demokrasi**, Yayına Hazırlayan Özer Ozankaya, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara 2002. s.65-89

- Faruk Aydın, “Atatürk ve Milliyetçilik”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, S. 42, C. 14 (Ankara ATAM.,Kasım 1988), s...
- Turhan Feyzioğlu, “Atatürk Milliyetçiliği”, **Atatürkçü Düşünce**, (Ankara, ATAM, 1992), s. 267
- Ziya Gökalp, **Türkçülüğün Esasları**, (Yayına Haz: Mahir Ünlü), (İstanbul, İnkılap Kitabevi, 2004), s. 18.
- Afet İnan, **Medeni Bilgiler Mustafa Kemal Atatürk’ün El Yazıları**, (Ankara, TTK, 1969), s. 18.
- Mustafa Keskin, **Atatürk'ün Millet ve Milliyetçilik Anlayışı**, ATAM, Ankara 1999.

- Türk İnkılabının Özellikleri:
  - Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküşü siyasi ve ekonomik iki tarihi olayın sonuçlarına bağlı olarak gerçekleşmiştir.
1. Fransız İhtilali: Milliyetçilik, ulus-devlet, demokrasi.
  2. Sanayi Devrimi: Kapitalizm
- Osmanlı, bunların hiçbirisine uyum sağlayamamıştır. Bu nedenle Mustafa Kemal Atatürk'ün başarmak zorunda olduğu şey oldukça güçtür:

- Çok uluslu bir imparatorluk idaresinden milli bir Türk devletine, ortaçağ teokrasısından anayasalı laik bir cumhuriyet idaresine, toprağa dayalı gelişmemiş bir iktisadi yapıdan modern kapitalist bir ekonomiye, geleneksel ve dogmatik bir eğitim anlayışından rasyonel ve laik bir eğitime geçişi başarmak.
- Bu hedefler listesinde dikkati çeken nokta «**eski ile kopuş**» zihniyetinin hakim olmasıdır. Geçmiş ile organik ve düşünsel bağın koparılması, siyasette, ekonomide, sosyal ve kültürel alanda yeni bir düşünce ve yaşam biçiminin hakim olması söz konusudur. **Bu ise yüzeysel reform hareketleri ile değil devrimler ile mümkündür.**
- Bireyselliği (kula kul olmaktan vazgeçen, kararlarını kendi hür iradesi ile alan) ön plana çıkaran, ideal insanı ve ideal toplumu hedefleyen bir anlayış söz konusudur.

- «Arkadaşlar yeni Türkiye'nin birkaç seneye sığdırdığı askeri, siyasi, idari, devrimler sizin muhterem öğretmenler sizin toplumsal ve fikri devrimlerdeki muvaffakiyetinizle sağlamlaşacaktır. Hiçbir zaman hatırlarınızdan çıkmasın ki, cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister.» (25. 08.1924 Öğretmenler Birliği Kongresi)
- Fikri ve vicdanı hür nesilleri yetiştirmenin ve kültürel devrimi gerçekleştirmenin tek yolu olarak da çağdaş bir eğitimi görmüştür.
- «Milletimizin siyasi, toplumsal hayatında milletimizin fikri terbiyesinde de rehberimiz ilim ve fen olacaktır. Okul sayesinde, mektebin vereceği ilim ve fen sayesinde ki Türk milleti, Türk sanatı, iktisadiyatı, Türk şiiri ve edebiyatı, bütün yönleriyle yükselir.» (27.10.1922 Bursa)

- Türk devrimi evrensel değerleri içermektedir. Özgürlük, hümanizm, bireysellik, adalet vb. Bu nedenle Türk toplumu dışında emperyalizme karşı mücadele veren pek çok millete örnek teşkil etmiştir.
- **Türk devrimi bu anlamda «doğunun uyanışına» öncülük etmektedir.**
- Sonuç olarak Türk devriminin gerçek amacı çağdaşlaşmadır. Temelinde ise kültürel dönüşüm yatmaktadır.
- Atatürkçü modernleşme siyasetin, yönetimin, ekonominin, eğitimin, sanatın, toplumsal hayatın rasyonelleşmesi bu alanların analitik düşünce ve bilimin esaslarına göre yeniden tasarlanmasıdır.
- Atatürkçü modernleşme, tarihsel gecikmişliğin telafisi ve tamiridir. Türk milletinin üzerindeki ölü toprağını atarak yüzyılların verdiği uyuşukluk ile içine düştüğü derin uykudan uyanma halidir.

ATATÜRKÇÜLÜK BİR İDEOLOJİ VEYA DOKTRİN MİDİR?

Atatürk hayatta iken Kemalizm tabiri siyasetçiler ve gazeteciler arasında kullanılmakla birlikte, Atatürk, Atatürkçülük ya da Kemalizm tabirlerini kullanmamıştır. Bunun yerine «Türk İnkılabı» tabirini kullanmıştır. Atatürk ideolojilere yakınlık duymamıştır. Celal Bayar'a göre Atatürk'ün her şeyi tek neden bağlayan sistemlere alerjisi vardı. Halk Fırkası'nın bir doktrin sahibi olması gerektiğini söyleyen Yakup Kadri Karaosmanoğlu'na «O zaman donar kalırız» diye cevap vermişti. Atatürk ideoloji yerine bilimi önemseydiğini «Benim manevi mirasım akıl ve bilimdir» sözüyle ifade etmişti.

ATATÜRKÇÜLÜK TÜRK İNKILABINI İZAH ETME ÇABASI OLARAK ORTAYA ÇIKTI

1930'larda, o zamana kadar yapılanları izah etme çabası Atatürkçülük ve Atatürk ilkelerini ortaya çıkardı.

YAPILAN İNKILAPLAR	AÇIKLAMASI / İLKE
Saltanat yıkıldı, Cumhuriyet ilan edildi	Cumhuriyetçilik
Türk dili, tarihi araştırıldı, topluma ulusal bir kimlik kazandırıldı	Milliyetçilik
Her türlü toplumsal ayrıcalık kaldırıldı	Halkçılık
Yurttaşlarda sermaye yoktu, devlet yatırımcı oldu	Devletçilik
İnançlar ve politika ayrı tutuldu, hukuk dünyevi hale geldi	Laiklik
Akıl ve bilim esas alındı	İnkılapçılık

• CUMHURİYETÇİLİK:

- Kelime olarak Cumhuriyet Arapça kökenli olup, “Cumhur”dan türetilmiştir. «Cumhur» Arapçada «devrilmekte olan kum yığını» anlamına gelip, siyasal bir terim olarak da halkın kendisini yönetmesi demektir. Bu nedenle “demokrasi” ile aynı anlamdadır.
- Siyasî bir rejim olarak cumhuriyet, halka dayanan, gücünü halktan alan bir devlet şeklini ifade eder. Dolayısıyla iktidarın millete ait olduğu bir sistemdir.
- Cumhuriyet tarzı yönetim şekli olarak ilk eski Yunan’da ve sonra Roma’da ortaya çıkmıştır. Eski Yunan ve Roma’nın devlet ve hukuk sistemlerini Hümanizma, Rönesans, Reform ve Aydınlanma gibi birbirini izleyen düşüncelerle geliştiren Batı toplumları Cumhuriyet ve Demokrasi kavramlarını kültürel ve felsefi temele oturtabilmiştir.

- Türk tarihinin uzun yılları içerisinde Hakan'ın ya da Padişah'ın mutlak egemenliği söz konusu olabilmisti. Orta Asya döneminde Hakan Kurultay tarafından seçilmekte ve yönetimde Hakan'ın yanında Hatun'a (eşi) da söz hakkı tanınmisti. Bu bize Orta Asya Türk devlet anlayışında demokratik eğilimin varlığını gösterir. Keza eski Türk devlet anlayışında göçebe toplum yapısının da etkisiyle devleti idare eden kağanlar hiçbir dönemde eski Yunan'da ve Roma'da olduğu gibi bir «Tiran'a dönüşmemişlerdir. Göktürk yazıtlarında: «Türk Tanrısı Türk budunu yok olmasın diye babam İl-Teriş Kağan ile anam İl-Bilge Hatun'u gönderdi.» deniyordu.
- Mustafa Kemal'in, «Biz Türkler, ruhen demokrat doğmuş bir milletiz. Şuna emin olabilirsiniz ki dünya üzerinde yaşamış ve yaşayan milletler arasında ruhen demokrat doğan yegane millet Türk milletidir.» sözleriyle, sadece Türk ulusunun maneviyatını yükseltmek için söylenmiş olmadığını, bir gerçeğinde ifadesi olduğunu anlıyoruz.

- Türklerin İslamiyet'i kabul ettikten sonra kurdukları devletlerde her ne kadar Hakan'ın/Sultanın eşleri yönetimden uzaklaştırılmışsa da kurulan Ahilik örgütü ve Bacıyan-ı Rum, Osmanlı'nın kuruluş döneminde demokratik yönelimlerin halen varlığını gösterir. Fakat bu yönelimler Batı'daki gibi bir senteze Demokrasi/Cumhuriyet gibi bir felsefeye ulaştırılamamıştır.
- 18. yüzyılda siyasal sistemleri Montesquieu, Despotik, Monarşik, Republicain,; ve Rousseau da, Monarşi, Aristokrasi, Demokrasi olarak sınıflandırmışlar. Bunlar içerisinde Cumhuriyet/Demokrasi fikri Fransız İnkılabının sonucunda yeniden dünyanın gündemine gelmiştir. Dar anlamda, sadece devlet başkanının doğrudan veya dolaylı olarak halk tarafından belirli bir süre için seçildiği yönetim biçimi, geniş anlamda ise; egemenliğin milletin bütününe ait olmasıdır.
- İhtilalden sonra Cumhuriyet fikri yayılmıştır. Ortaya çıkmasından itibaren Cumhuriyetçi yönetim özgürlük ve kamu yararına öncelik vermiş, halkın egemenliğine dayanmıştır.

- Cumhuriyet düşüncesi 1731’de İbrahim Müteferrika tarafından basılan «[Usulü’l Hikem fi Nizami’l Umem](#)» adlı eseriyle Türk düşününe aktarılmıştır.
- Bu eserde bahsi geçen yönetim tarzlarına ilişkin tartışmalar ancak Yeni Osmanlılar tarafından gündeme getirilmiştir. Namık Kemal, Ali Suavi ve Ziya Paşalar, Avrupa’daki siyasal fikirler hakkında kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla Cumhuriyet yönetimini “Hakimiyet-i Ahali”, “Usul-ü Meşveret” ve “İdare-i Cumhuriyet” gibi adlar altında açıklamışlardır.
- Namık Kemal, Usul-ü Meşveret Hakkında Mektuplar» başlıklı yazı dizisinde, ulusal egemenliği «halkı hakimiyeti, ahali-i hakimiyet olarak ele almıştır ve Cumhuriyet’i (ahali-i hakimiyeti) Osmanlı için uygulanabilir bir sistem olarak görmemiştir.
- Namık Kemal:

- «Ahali hakimiyeti ki hükümetin halktan kaynaklanmasından ibarettir. Şeriat dilinde bunun adı bi'at hakkıdır.»
- «Cumhurun bizi batıracağı başka bir sorun, onu da kimse inkar edemez. Bizde Cumhur yapmak kimsenin aklına gelmez....hep o Hanedanı isteriz, meşrutiyetçi yönetim isteriz.»
- Namık Kemal gibi Ali Suavi ve Ziya Paşalar da çok uluslu yapısı nedeniyle Cumhuriyet idaresinin Osmanlı devleti için uygun bir idare olmadığını düşünmektedirler.
- II. Meşrutiyet Dönemi'nde «halk egemenliği» önemli bir kavrama dönüşmüş Cumhuriyet ve Demokrasiyi de içeren bir terim olarak kullanılmıştır. Açıkça Cumhuriyeti savunamamakla beraber, Prens Sabahattin ve Abdullah Cevdet gibi Jön Türkler, Cumhuriyet yönetiminin faziletinden söz etmeye başlamışlardır. Bütün bu öncülere ve önerilere karşın Cumhuriyet kültürü ancak Kurtuluş Savaşı ve sonrasında yaygınlaşabilmiştir.

- Mustafa Kemal daha gençlik yıllarında, II. Meşrutiyet Dönemi'nde İttihat Terakki mensubu arkadaşları tarafından fikirleri tehlikeli, Cumhuriyetçi olarak tanınmıştı. Kazım Özalp'ın aktardığına göre, 1914'te Mustafa Kemal Sofya Ateşemiliterlik görevine gitmeden önce İmparatorluğun çöküşten nasıl kurtulacağı tartışılırken, Enver Paşa'nın Napolyon Bonaparte'ın izinden giderek Osmanlı hanedanını yönetmeye çalıştığını belirterek çıkış yolu olarak şunu önermişti:
- «Bu hanedandan ülkeye hayır yoktur. Diktatörlük ulusları mutlu ve gönençli kılmaz. Devletin esasını cumhuriyet ilkelerine göre hazırlamak gerekir.»
- Bu düşünce ile Mustafa Kemal 19 Mayıs 1919'dan itibaren adım adım, aşama aşama örgütlediği toplumu ve kurduğu devleti Hakimiyeti Milliye düsturuna göre kurmuştur. Yani Milli Mücadele döneminde fiilen bir Cumhuriyet idaresi ortaya çıkarmıştır.
- 29 Ekim 1923'te Cumhuriyetin ilanı ile Cumhuriyet ve Demokrasi kavramları Türk siyasal hayatına yerleşmiştir.

- **Cumhuriyetin Temel İlkeleri ve Nitelikleri:**

- Demokratik yönetim şekli ve bilimsel düşünce yapısı cumhuriyetin temel iki ilkesidir. Mustafa Kemal “Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir.” düsturu ile demokratik anlayışı: “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” düsturu ile de Cumhuriyetin bilimsel düşünceye dayanan ve hedefleyen ilkelerini ortaya koymuştur.
- Yine her alanda tam bağımsızlık ve hürriyet (özgürlük) Cumhuriyetin değişmez ilkelerindendir. Gerçekte cumhuriyet ve cumhuriyetçilik ilkesi bu iki kavramdır. Bunlardan biri yok ise gerçek anlamda bir cumhuriyetin varlığından söz edilemez.

- **Atatürk Cumhuriyetçiliği Demokratiktir:** Atatürk ve arkadaşları için Cumhuriyet kurmak, demokratik bir toplum kurmak demektir ve atılan her adım, demokrasinin gerektirdiği adımlardır.
- Gerçekte Yunanca kökenli «Demokrasi» ne anlama geliyorsa, Arapça kökenli Cumhuriyet de aynı anlama gelmektedir. Her ikisi de halkın yönetme yetkisine sahip olduğu yönetim biçimi anlamlarına gelmektedir. Mustafa Kemal Yurttaş İçin Medeni Bilgiler adlı kitabında:
- «Demokrasinin bütün anlamıyla amacı, ulusun aynı zamanda yöneten durumunda bulunabilmesini, hiç olmazsa devletin son isteğini yalnızca ulusun anlatıp ortaya koymasını ister ne yazık ki ulusların nüfuslarının kalabalıklığı, düşünsel eğitimlerinin ölçüsü, bu ülkenin uygulanmasında, büsbütün amaçtan yoksun kalmasına yol açabilecek boş-bulunmalardan kaçınmayı gerektirir. Bundan dolayı demokrasinin en çağdaş ve mantıklı uygulamasını sağlayan hükümet biçimi CUMHURİYET'tir»

- «Cumhuriyet'te son söz ulus tarafından seçilmiş meclistedir. Ulus adına her türlü yasaları o yapar.»
- Atatürk'e göre Cumhuriyet; fazilettir, ahlaki ve fazilete dayanan bir idare olarak, «faziletli ve namuslu insanlar yetiştirir. Bu nedenle Cumhuriyet, Türk Milletinin karakter ve adetlerine en uygun idaredir.

- **Atatürk Cumhuriyetçiliği Laiktir:** Cumhuriyetçilik ilkesi; devletin ve toplumun akla, mantığa ve bilimsel ilkelere göre yönetilmesini amaçlandığından, devlete laik bir nitelik kazandırılmıştır.
- Laiklik, dinin devlet hayatından çıkarılmasını öngördüğünden, devlet bazında hiç bir dini benimsemez ve bütün dinlere aynı mesafede olmayı gerektirir. Ancak, her şeyden önce hurafelerden uzak bir din öğretimini öngördüğünden, en başta din adına yapılabilecek yanlışların önleyicisi ve bireyin din ve vicdan hürriyetinin güvencesidir.
- Laiklik, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel dayanak noktalarından biridir. "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir", cümlesinde ifadesini bulan anlayışın gerçekleşebilmesini ve cumhuriyetin bütün kurum ve kuruluşlarının akla, mantığa ve bilime dayandırılabilmesini sağlayan bir niteliğidir.

- Atatürk Cumhuriyetçiliği Halkçıdır, Sosyal Devleti İçerir:
- Türkiye Cumhuriyeti'nin bir başka niteliği de halkçı olması, sosyal devlet anlayışını içermesidir. Sosyal devlet; halkını kucaklayan, sıkıntılarını çözmek için çalışan ve toplumsal ve bireysel anlamda, her alanda bütün vatandaşlarının hayatını güvence altına almayı amaçlayan bir devlet modelidir.
- Türkiye Cumhuriyeti Devleti, kuruluşundan beri «halk adına ve halk için» politikalar benimsemiş ve izlemiştir. Bu niteliğine bağlı olarak, halkının çeşitli istek ve beklentilerine uygun olarak onlara her türlü hizmeti götürmeye çalışmıştır.
- Türkiye'de cumhuriyet idaresi, ırk, din, dil ve cinsiyet farkı gözetmeksizin bütün vatandaşları eşit kabul etmiş, sınıf ayrıcalıklarına, kişi ve zümre iktidarına set çekmiştir.

- **Atatürk Cumhuriyetçiliği Hukuk Devletini İçerir:** Türkiye Cumhuriyeti kuruluş felsefesinde hukuk devleti olma anlayışı hakimdir. Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen inkılaplarla, hukuk alanında laiklik benimsenmiş bu alanda yapılan inkılaplarla teokratik nitelikteki yasalar kaldırılmış, akla, mantığa ve bilime dayanan kurallar kabul edilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti anayasalarında, hukukun üstünlüğü ilkesi benimsenmiş ve herkesin kanun önünde eşit olduğu prensibi hukukun değişmez niteliklerinden birisi olarak kabul edilmiştir.

• MİLLİYETÇİLİK:

- «Millet» kelimesi Türk diline Arapçadan geçmiştir Arapçada “millet”, din birliği çerçevesinde birbirlerine bağlı insan topluluklarını ifade etmektedir. Türkçe karşılığı «budun»dur. Batı dillerinde kabul gören modern anlamda «millet»in tarifi ise, Fransızca “nation” kelimesinin karşılığı olarak, aralarında tarih, dil, soy, kültür, din ve ülkü birliği olan insan topluluğudur.
- Millet ve Osmanlı’da yüzyıllar boyu onun karşılığı olarak kullanılan ümmet kelimelerine bugünkü karşılığını veren Ziya Gökalp olmuştur. Ona göre: «aynı dinden olan insanların bütününe ümmet adı verilir, Müslümanların bütünü bir ümmettir. Yalnız dilde ve kültürde ortak olan millet zümresi ise bundan ayrı bir şeydir.»

- Ziya Gökalp'e göre:
- Milleti meydana getiren etkenler;
- ırk birliği ve yurt birliği gibi doğal ve objektif etkenler ile,
- dil, edebiyat, sanat, milli tarih, ideal birliği gibi manevi veya sübjektif etkenler, ve
- bağımsız bir devlet şeklinde teşkilatlanma ve ortak menfaatlere bağlanma gibi hukuki, siyasi, iktisadi etkenlerdir.

- Fransız İhtilali'nden sonra yurttaşların her şeyden önce krala değil, millete ve milli devlete karşı sadakat borcu ile yükümlü oldukları düşüncesiyle ortaya çıkan milliyetçilik kısa zamanda dünyaya yayılmıştır.
- Türkiye'de ise 19.yüzyılda önce dil ve tarih alanındaki çalışmalar milliyetçilik düşüncesinin ortaya çıkmasını sağladı.
- Mahmud Celâleddin Paşa, Ahmed Vefik Paşa, Süleyman Paşa ve Ahmed Mithat Efendi gibi yazarların Türklüğe ve Türk dilinin önemine dair yayınları, bilimsel ve kültürel Türkçülük devrinin başlangıcı olarak kabul edilmektedir.

- Diğer taraftan Kafkasya ve Orta Asya'da Rus hâkimiyetinin yerleşmesinden sonra ümitlerini Osmanlılar'a bağlayan Osmanlı dışı Türk unsurların faaliyetleri de bu süreçte etkili olmuş, özellikle Kırım ve Kazan aydınları arasında panslavizme karşı geliştirilen pantürkizm akımı yankılarını çok geçmeden Osmanlılar'a da ulaştırmıştır.
- Yusuf Akçura'nın Jön Türkler'in boş yere Osmanlıcılık üzerinde ısrar ettikleri gerekçesiyle 1904 yılında Mısır'da Türk gazetesinde yayımladığı "Üç Tarz-ı Siyâset" başlıklı meşhur makalesi Osmanlılar arasında siyasî Türkçülüğün ilk ciddi işareti olarak değerlendirilir.

- Balkanlar'da gelişen Sırp, Bulgar, Makedon milliyetçiliklerine karşı Osmanlı subayları arasında Türk kimliğine giderek artan bir eğilim gelişmiştir.
- Bu şartlar içerisinde gerçekleşen II. Meşrutiyet'in nisbî özgürlük havasında 1908'de Türk Derneği, 1911'de Türk Yurdu Cemiyeti kurulmuştur.
- Selânik'te Ziya Gökalp, Ömer Seyfettin gibi isimler tarafından yayımlanan Genç Kalemler dergisiyle önce Türk Yurdu Cemiyeti'nin ve daha sonra Türk Ocağı'nın yayın organı olan Türk Yurdu dergisi, Türkler'e İslâm ve Osmanlı kimliği yanında ayrıca bir Türk kimliği kazandırmaya yönelik yazılarla dikkat çekmiştir.

- II. Meşrutiyet döneminde aydınlar arasında hızla gelişen Türk milliyetçiliği, Türk Kurtuluş Savaşı ve Türk inkılabının temel esaslarından biri olmuştur.
- 22 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Paşa, ordu müfettişi olarak Sadarete gönderdiği raporda «Millet, milli hakimiyet esasını ve Türk milliyetçiliğini kabul etmiştir. Bunun için çalışacaktır» demiştir.
- Bu söylem Amasya genelgesinden başlayarak uygulamaya konulmuş, Kurtuluş Savaşı kazanıldıktan sonra da inkılapların temel taşlarından biri milliyetçilik olmuştur.

- Atatürk, milleti **Medeni Bilgiler** kitabında şöyle tanımlamaktadır.

Zengin bir hatıralar mirasına sahip bulunan, birlikte yaşamak konusunda ortak isteği olan ve sahip olunan mirasın korunmasına birlikte devam konusunda iradeleri ortak olan insanların birleşmesinden oluşan topluluğa ulus adı verilir.

- Bu tanımda **KÜLTÜR BİRLİĞİ** (Zengin bir hatıralar mirasına sahip bulunan) ve **İDEAL BİRLİĞİ** (birlikte yaşamak konusunda ortak isteği olan) özellikleri dikkat çekmektedir.

Atatürk, **Medeni Bilgiler** kitabında Türk milletini şöyle tanımlamaktadır:
«Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti (ulusu) denir.»

- **Türk Milliyetçiliğinin Özellikleri:**

- Türk Milliyetçiliği kültürel bir bakış açısına sahiptir. Bir kültür birliğidir. Demokrasiyi/Cumhuriyet idaresini benimsemiştir ve Laiklik olmazsa olmazdır.
- Türk milliyetçiliği şovenizme, enternasyonalizme, totaliter milliyetçiliklere, faşizme ve kozmopolitliğe karşıdır.
- Türk milleti tarihini Orta Asya'daki kaynaklardan başlatmaktadır.
- Türk milliyetçiliği birleştirici kaynaştırıcıdır. Türk milletinin mutlu bir hayat sürmesi temel gayesidir. Başka milletlerden barış ve dostluktan başka bir talebi yoktur.

- **Türk Milliyetçiliğinin Dayandığı Esaslar:**

- 1 Türk Milleti: Mustafa Kemal'e göre Türk milleti her şeyin kaynağıdır: «Millet sevgisi kadar büyük bir sevgi yoktur. İstiklal Harbi'nde milletime ettiğim birtakım hizmetler olmuştur zannederim. Fakat bunlardan hiçbirini kendime mal etmedim. Yapılanların hepsi milletin eseridir...benim arkadaşlarıma tavsiyem şudur: şahsınız için değil, fakat mensup olduğunuz millet için el birliği ile çalışalım, çalışmaların en büyüğü budur.»
- Mustafa Kemal bu konuda 1937 yılında da şöyle diyor: «Ben 1919'da Samsun'a çıktığım zaman elimde, maddi hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek manevi bir kuvvet vardı. İşte ben bu milli kuvvete, bu Türk milletine güvenerek işe başladım. Ben Türk ufuklarında bir gün behemehal güneş doğacağına, bunun hareket kuvvetinin bizi ısıtacağına, bundan bize bir güç çıkaracağından o kadar emindim ki bunu adeta gözlerimle görüyordum.»
- Mustafa Kemal'in Türk milleti hakkındaki bu düşünceleri Onuncu Yıl Nutku'na da hakimdir.

• 2. Türk Tarihi ve Dili:

- Türkiye Cumhuriyeti kurulduktan sonra üzerinde en çok durulan konulardan bir hiç şüphesiz Türk tarihinin kaynaklarını araştırmak olmuştur. Mustafa Kemal'in tarih tezinin özü, «Türk tarihinin tarih öncesi dönemden başlayarak bugüne gelinceye kadar bir bütün olarak ele alınmasıdır. Osmanlı döneminde sadece Osmanlı tarihi üzerinde durulmuştur. Genel Türk tarihini yazan Avrupalılar ise bizi kendi açısından görmüştür ve büyük haksızlıklar yapmıştır. Türklerin kendi tarihlerini yine kendileri araştırmalı, kendilerine ait gerçekleri bulmaları gerekir. Bunu araştırırken de milli tarihi yıkmamak gerekir.»
- «Millet için ve milletçe yapılan işlerin hatırası her türlü hatıraların üstünde tutulmazsa, milli tarih mefhumunun kıymetini taktir etmek mümkün olmaz.»
- Mustafa Kemal tarihi statik olmaktan kurtarmak, daima dinamik bir anlayışla yeni nesillerin yurt ve millet tarihi üzerine çalışmaları gerektiği düşüncesindedir:

- Mustafa Kemal tarihi statik olmaktan kurtarmak, daima dinamik bir anlayışla yeni nesillerin yurt ve millet tarihi üzerine çalışmaları gerektiği düşüncesindedir: «Büyük devletler kuran ecdadımız büyük ve şümullü medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, incelemek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için bir borçtur.»
- Mustafa Kemal tarihe böyle bakmasına rağmen «ırkçılığı» benimsememiştir. O yıllarda yaygın olan ve II. Dünya Savaşı'nın da çıkmasının temel nedenlerinden olan «üstün ırk görüşü»nü benimsememiştir.
- **Türk Dili**, Türk milliyetçiliğinin dayandığı esaslardan biridir. Zira milli dil, milli bilinci uyandırması bakımından milli tarihle bütünleşir. Mustafa Kemal bu konunun önemini, Slav ve Yunan milliyetçiliğinden örnek vererek:
- «Biz Balkanları niçin kaybettik biliyor musunuz? Bunun tek bir sebebi vardı, bu da Slav Araştırma Cemiyetinin kurduğu dil kurumlarıdır. Bizim içimizdeki insanların milli tarihlerini yazıp, milli şuurları uyandırdığı zaman biz Balkanlarda Trakya sınırlarına çekildik» diyerek vurgulamıştır.

- Mustafa Kemal milliyetçiliğinde dil birliği ana unsurlardan olmuştur. Bu nedenle o dönemde dil çalışmaları başlatılmış, yapılan bu çalışmalarla Türk dilinin zenginliği ortaya konmuş, her açıdan gelişebilmesi için buna engel unsurlar dilden temizlenmiş (harf inkılabı dahil) ve bir «dil inkılabı» gerçekleştirilmiştir. Mustafa Kemal dilimizle ilgili olarak:
- «Türk milletinin dili Türkçedir. Türk dili dünyanın en güzel, en zengin, en kolay olabilecek bir dildir. Onun için her Türk dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalışır. Türk dili Türk milleti için mukaddes bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği sonsuz badireler içinde ahlakının, ananelerinin, hatıralarının, menfaatlerinin, velhasıl bugün kendi milliyetini yapan her şeyin dili sayesinde muhafaza olduğunu görüyor. Türk dili Türk milletinin kalbidir, zihnidir.»
- Atatürk'e göre dil, milletin bariz vasıflarındandır: «Milli his ile dil arasında bağ çok kuvvetlidir. Dilin milli ve zengin olması, milli hissin gelişmesinde başlıca etkindir. Türk dili dillerin en zenginidir. Yeter ki bu dil, şuurla işlensin. Ülkesini, yüksek istiklalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruluğundan kurtarmalıdır.»

- 3. Tam Bağımsızlık: Tam bağımsızlık Türk milliyetçiliğinin hem bir ön koşulu hem de asla vazgeçemeyeceği bir düsturudur. Mustafa Kemal:
- «Biz haysiyet ve şerefiyle yaşamak isteyen bir milletiz. Alim, cahil istisnasız bütün millet fertlerimiz...bugün yalnız bir nokta etrafında toplanmış ve fakat sonuna kadar kanını akıtmaya karar vermiştir. O nokta tam bağımsızlığımızın temini ve idamesidir. Tam bağımsızlık denildiği zaman tabi ki siyasi, mali, iktisadi, adli, askeri, kültürel her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde bağımsızlıktan yoksunluk, millet ve memleketin gerçek anlamıyla bütün bağımsızlığından yoksunluk demektir.»
- «Türkün haysiyeti, izzet-i nefis ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktan ise mahvolsun evladır.»

- **4. Milli Birlik ve Beraberlik:** Bir devlette Milli birlik ve beraberlik yaratılamazsa, milliyetçilik olmaz. Milli bağımsızlığın ilk şartlarından biri milli birlik ve beraberliktir.
- «Türk milletinin içtimai düzenini bozmaya yönelik didinmeler boğulmaya mahkumdur. Türk milleti kendinin ve memleketinin yüksek menfaatleri aleyhine çalışmak isteyen bozguncu, alçak, vatansız, milliyetsiz beyinsizlerin saçmalamalarındaki gizli ve kirli emelleri anlamayacak ve onlara müsamaha edecek bir topluluk değildir. O şimdiye kadar olduğu gibi, doğru yolu görür. Onu yolundan saptırmak isteyenler ezilmeye, kahredilmeye mahkumdur.»
- «Bugünkü Türk milleti siyasî ve içtimaî camiası içinde kendilerine kürtlük fikri, çerkeslik fikri ve hatta lazlık fikri veya boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiş vatandaş ve milletdaşlarımız vardır. Fakat mazinin istibdat devirleri mahsulü olan bu yanlış tevsimler, birkaç düşman aleti mürteci beyinsizden maada, hiçbir millet ferdi üzerinde teellümden başka bir tesir hâsıl etmemiştir. Çünkü, bu millet efradı da umum Türk camiası gibi aynı müşterek maziye, tarihe, ahlâka, hukuka sahip bulunuyorlar.» **(Vatandaş İçin Medeni Bilgiler, kitabından)**

- 5. Yurtta Barış Dünyada Barış: Atatürk milliyetçiliğini diğer milliyetçi akımlardan ayıran en önemli özellik barışçı nitelikte olmasıdır. Dünyada milletlerin bağımsız birer varlık olarak barış içinde yaşamalarını arzular.
- Ancak Türk milliyetçiliği her türlü emperyalizme ve sömürgeciliğe karşıdır. Bu anlamda, başka devletlerin bağımsızlığına saygılıdır ve yayılmacı değildir.
- «Biz kendi imkanlarımıza dönelim ve güç imkanlarımızın sınırlarını iyi bilelim. Dış politikamız hiç kimsenin haklarına karşı hiçbir tecavüz arzusu beslemez. Ancak kendi haklarımızı ve şerefimizi, mecburiyet görülürse, savunmakta da hiç tereddüt etmeyiz. Biz barış ve ahenkten yanayız. Özellikle dünyada insanlık ve medeniyet ideallerinin yerleşmesine taraftarız.»